

Ένταξη Εργαλείων του WEB.02 στο Μάθημα της (ξένης) Γλώσσας για Αποτελεσματικότερη Διαχείριση της Πολυπολιτισμικότητας και της Πολυγλωσσίας

Μαρία Δ. Μαλίτσα

Σχ. Σύμβουλος ΠΕ06
maryma@otenet.gr

Περίληψη

Η αυξανόμενη πολυπολιτισμικότητα που παρατηρείται στις τάξεις του δημόσιου σχολείου δημιουργεί νέες συνθήκες για μαθητές και εκπαιδευτικούς και απαιτεί αποτελεσματική διαχείριση. Η πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση, με παράλληλη διαφοροποίηση και εξατομίκευση της διδασκαλίας, μπορούν να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση, ωστόσο, για την επιτυχή εφαρμογή των θεωρητικών αρχών στην πράξη θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η εθνοτική και πολιτισμική προέλευση των μαθητών. Επιπλέον, οι συνθήκες κάθε τάξης είναι διαφορετικές. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται ένα εργαλείο του WEB.02, η ένταξη του οποίου στη διδασκαλία (ξένων) γλωσσών μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της πολυγλωσσίας και στην καλλιέργεια διαπολιτισμικών δεξιοτήτων επικοινωνίας, καθώς επιτρέπει τη διδασκαλία βασικών εννοιών σε δύο γλώσσες ταυτόχρονα, κάνοντας χρήση των δυνατοτήτων των πολυμέσων. Μπορεί, έτσι, να ενταχθεί στη διδασκαλία και μάθηση τόσο της κυρίαρχης-ελληνικής γλώσσας όσο και μιας ξένης, με ταυτόχρονη αξιοποίηση και περαιτέρω ανάπτυξη της μητρικής γλώσσας του μαθητή.

Λέξεις κλειδιά: πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση, γλώσσα (κυρίαρχη, ξένη και μητρική), μαθησιακό πακέτο, εργαλείο του WEB.02.

1. Εισαγωγή

Οι τάξεις του ελληνικού σχολείου σε αρκετές περιοχές παρουσιάζουν έντονη εθνοτική, πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία, φαινόμενο που είναι πολύ πιθανόν να ενισχυθεί στο άμεσο μέλλον, λόγω των πρόσφατων εξελίξεων σε σχέση με το μεταναστευτικό ζήτημα. Στο πλαίσιο αυτό τίθενται σοβαρές προκλήσεις αναφορικά με τις κατάλληλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις

ανάγκες ενός ετερογενούς μαθητικού πληθυσμού (Γκότοβος, 2002). Από την άποψη αυτή, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η **διαπολιτισμική και πολυγλωσσική εκπαίδευση** (Beacco et al., 2010).

Αναμφίβολα, για την επιτυχία της διαπολιτισμικής και πολυγλωσσικής εκπαίδευσης η γλωσσική επάρκεια είναι κρίσιμη και αυτή δεν περιορίζεται στην εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής. Βέβαια, η εκμάθηση της ελληνικής είναι απολύτως αναγκαία για την επιτυχή ένταξη και την πρόληψη της σχολικής αποτυχίας των αλλοδαπών μαθητών, όμως και οι ξένες γλώσσες όπως και η μητρική γλώσσα του μαθητή παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ικανότητας για «διαπολιτισμική επικοινωνία». Το πρόγραμμα διδασκαλίας, το διδακτικό υλικό και οι διδακτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία των γλωσσών στο πολυπολιτισμικό σχολείο είναι καθοριστικής σημασίας για την ομαλή ένταξη των αλλοδαπών μαθητών και την επιτυχία τους όσον αφορά τις σχολικές επιδόσεις. Επιπλέον, όταν αξιολογείται και γίνεται αποδεκτή στο σχολείο και η μητρική τους γλώσσα, η ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη είναι ομαλότερη.

Ο εκπαιδευτικός, ανάλογα με τις συνθήκες της τάξης, θα πρέπει να προσαρμόζει τη διδασκαλία, ακολουθώντας κατάλληλες στρατηγικές με στόχο την κινητοποίηση όλων των μαθητών. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιεί παιδοκεντρικές μεθόδους που δίνουν ενεργητικό ρόλο στο μαθητή (Νικολάου, 2005: 314-343). Επίσης, θα πρέπει να πειραματίζεται ο ίδιος με διαφορετικές προσεγγίσεις μάθησης (Irvine & Armento, 2001: 9), με στόχο τη βελτίωση των επιδόσεων των διαφορετικής προέλευσης μαθητών. Στις εναλλακτικές προσεγγίσεις με αυτά τα χαρακτηριστικά εντάσσονται η διαφοροποίηση της διδασκαλίας, μέσα από τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων αλλά και των γλωσσών, η εξατομίκευση καθώς και η αξιοποίηση των ΤΠΕ και, κυρίως, των «πολυμέσων» (multimedia).

Σε αρκετά σχολεία, ιδίως της Πρωτοβάθμιας, παρατηρείται το φαινόμενο σε κάποιες τάξεις να υπάρχουν μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης, που δεν μιλούν καθόλου ή μιλούν ελάχιστα την ελληνική γλώσσα, ενώ και οι μητρικές τους γλώσσες διαφέρουν (Δαμανάκης, 2000). Ο εκπαιδευτικός, αν και δεν γνωρίζει καμία από αυτές, καλείται να διαχειριστεί αυτή τη δυσκολία, η οποία αφορά όλα τα μαθήματα, κυρίως όμως τα γλωσσικά. Επισημαίνεται ότι το πρώτο που θα πρέπει να μάθουν οι μαθητές αυτοί για να κατανοήσουν τα υπόλοιπα μαθήματα είναι η ελληνική γλώσσα. Η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται, μεταξύ των άλλων, και ως εργαλείο για τη μετάδοση γνώσεων αλλά και για την εκμάθηση άλλων γλωσσών – των ξένων γλωσσών που διδάσκονται στα σχολεία.

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε τέτοιες τάξεις απευθύνονται συχνά στο Σχολικό Σύμβουλο. Ένα, λοιπόν, από τα προβλήματα στο οποίο ο Σχολικός Σύμβουλος καλείται να παρέχει υποστήριξη είναι και αυτό: «Με ποιο τρόπο μπορεί ο εκπαιδευτικός να διδάξει την αγγλική (ή όποια άλλη ξένη γλώσσα) τη στιγμή που ο μαθητής δεν γνωρίζει καν την ελληνική, ενώ ο εκπαιδευτικός δεν γνωρίζει τη μητρική γλώσσα του μαθητή». Μεταξύ άλλων προσεγγίσεων, ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η αξιοποίηση του Quizlet, το οποίο παρουσιάζεται στη συνέχεια. Το Quizlet χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία σε κάποια σχολεία από εκπαιδευτικούς της αγγλικής γλώσσας με την καθοδήγηση του Σχολικού Συμβούλου, για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών συγκεκριμένων τάξεων, κατά τα σχολικά έτη 2014-2015 και 2015-2016.

Πρόκειται για ένα εργαλείο του *WEB.02*, το οποίο επιτρέπει την ταυτόχρονη αξιοποίηση δύο γλωσσών, εκ των οποίων η μία μπορεί να είναι η μητρική γλώσσα του μαθητή και η άλλη η γλώσσα - στόχος. Είναι εξαιρετικά εύχρηστο και επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει «**μαθησιακά πακέτα**»/δραστηριότητες στη μία γλώσσα, οι οποίες μπορούν να μεταφράζονται αυτόματα σε κάποια άλλη γλώσσα που επιλέγεται, με την ταυτόχρονη εισαγωγή ηχογραφημένου προφορικού λόγου (και στις δύο γλώσσες) αλλά και εικόνας. Προσφέρεται κυρίως για εστιασμένη διδασκαλία λεξιλογίου (Nation, 2001:232) και εννοιών, ενώ οι δυνατότητες των πολυμέσων που παρέχει, το καθιστούν ιδιαίτερα αποτελεσματικό στη μάθηση. Δεν είναι κατάλληλο για αυτόματη μετάφραση εκτεταμένου κειμένου, ωστόσο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μονόγλωσσο εργαλείο στη διδασκαλία όλων των μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής. Ο μαθητής μπορεί να εξασκηθεί στο λεξιλόγιο, στην ορθογραφία των λέξεων και στην προφορά, να παίζει παιχνίδια, και να συγκρίνει με τη μητρική του γλώσσα και, κατ' αυτό τον τρόπο, να αναπτύξει **δεξιότητες πολυγλωσσίας και διαπολιτισμικής επικοινωνίας**.

2. Η πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση

Σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου η πολυπολιτισμικότητα και η πολυγλωσσία στις αίθουσες διδασκαλίας είναι ο κανόνας μάλλον παρά η εξαίρεση. Στο ελληνικό δημόσιο σχολείο η πολιτισμική ετερότητα που παρατηρείται εδώ και αρκετά χρόνια, η οποία σε κάποιες περιοχές είναι αρκετά έντονη, αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο στο άμεσο μέλλον, καθώς το φαινόμενο της μετανάστευσης λαμβάνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις.

Για την αποτελεσματική διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας στο σχολείο αλλά και, κατ' επέκταση, στην κοινωνία, σε πολλές χώρες λαμβάνονται μέτρα, μετα-

ξύ των οποίων είναι η ανάπτυξη της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Επισημαίνεται ότι και το Συμβούλιο της Ευρώπης συνιστά στα κράτη-μέλη, ως απάντηση στον αυξανόμενο πλουραλιστικό χαρακτήρα των κοινωνιών, την πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση (plurilingual and intercultural education), οι σκοποί της οποίας έχουν περιγραφεί με λεπτομέρεια σε πολλά από τα κείμενά του (Coste, 2007; Coste et al., 2009).

Σύμφωνα με αυτά, βασικός σκοπός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι αφενός να καλλιεργεί στους μαθητές το σεβασμό του διαφορετικού/άλλου και αφετέρου να τους υποστηρίζει στο να αναπτύξουν επίγνωση και εκτίμηση του δικού τους πολιτισμικού υπόβαθρου. Είναι προφανές ότι για την επίτευξη αυτού του σκοπού, η **γλώσσα** παίζει εξέχοντα ρόλο. Ο όρος «γλώσσα» περιλαμβάνει τόσο τις γλώσσες που διδάσκονται στο σχολείο όσο και τη γλώσσα των ίδιων των μαθητών (τη μητρική γλώσσα), η οποία είναι αναγκαία για τη διαμόρφωση της ταυτότητας. Η περαιτέρω ανάπτυξη της δεν πρέπει να παραβλέπεται, καθώς είναι, επίσης, η βάση για την ανάπτυξη πολυγλωσσικών ικανοτήτων. Διευκρινίζεται ότι όσον αφορά το σχολικό περιβάλλον, η γλώσσα αναφέρεται στη γλώσσα της διδασκαλίας και μάθησης (πρόσληψη πληροφοριών και γνώσεων) και, επίσης, στη γλώσσα συμμετοχής (διάδραση/διαπραγμάτευση) στην πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική τάξη. Σε σχέση με το τελευταίο, εκτός από την ελληνική, και οι ξένες γλώσσες έχουν σημαντικό ρόλο να παίζουν. Θα πρέπει να προστεθεί ότι για το συμβούλιο της Ευρώπης, το δικαίωμα στη γλωσσική εκπαίδευση, με τη μορφή της πολυγλωσσίας και της διαπολιτισμικότητας, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ποιοτικής εκπαίδευσης και προσδιορίζεται από τα δικαιώματα του μαθητή (Cavali et al. 2009: 8).

Οι γλωσσικές ικανότητες είναι θεμελιώδεις για την ενδυνάμωση του ατόμου σε δημοκρατικές και πλουραλιστικές κοινωνίες, καθώς καθορίζουν τα σχολικά επιτεύγματα και την ισότιμη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο, προωθούν την πρόσβαση σε άλλες κουλτούρες και ενθαρρύνουν τη δεκτικότητα σε πολιτισμικές ανταλλαγές. Σε πολλές χώρες έχουν ληφθεί νομοθετικά και άλλα μέτρα, έτσι ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μαθητών, με σεβασμό τόσο στη γλώσσα του μαθητή όσο και στην ανάγκη του να αποκτήσει γλωσσικές δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να παρακολουθήσει τη διδασκαλία. Στη χώρα μας, αν και συνήθως δεν εφαρμόζεται, προβλέπεται σε προαιρετική βάση η διδασκαλία της γλώσσας και κουλτούρας της χώρας προέλευσης, εφόσον υπάρξει ικανός αριθμός μαθητών (7-15), ενώ έχουν εκπονηθεί και εφαρμοστεί προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε περιοχές με έντονη πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία, στα οποία προβλέπεται η διδασκαλία της ελληνικής αλλά και της μητρικής γλώσσας των μαθητών, όπως, για παράδειγμα, το πρό-

γραμμα «Ένταξη παιδιών παλιννοστούτων & αλλοδαπών στο σχολείο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η χρήση «τρίτων γλωσσών», οι οποίες δεν είναι ούτε οι κύριες γλώσσες του σχολείου ούτε οι γλώσσες που ομιλούνται στην οικογένεια των μαθητών αλλά η γνώση των οποίων, αν και μερική, αποτελεί μια γέφυρα που διευκολύνει την επικοινωνία στην τάξη, είναι μια μέθοδος που δεν θα πρέπει να αγνοείται. Τα αγγλικά, μια διεθνής γλώσσα, είναι σίγουρα η κύρια (αν και όχι η μόνη) γλώσσα που μπορεί να παίξει αυτό το ρόλο, καθώς οι νεότεροι μαθητές, ιδίως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, έχουν συχνά αποκτήσει κάποια ικανότητα σε αυτή τη γλώσσα. Το γεγονός αυτό διευκολύνει τις αρχικές επαφές και την διαχείριση σχολικών διαδικασιών (οδηγίες, συστάσεις κλπ.), ενώ παρέχει γρηγορότερη πρόσβαση στη γλώσσα του σχολείου, όπου τα παιδιά μπορούν, έστω και μόνο σε αυτή την περίπτωση, να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους, όπως και οι άλλοι.

Σε συνθήκες πολυπολιτισμικής τάξης, το έργο των εκπαιδευτικών γίνεται πιο σύνθετο (Tiedt & Tiedt, 2006: 117-124; Hollins, 2006: 278-291). Καταρχάς, για την εφαρμογή στην πράξη της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να αξιοποιείται το γλωσσικό και πολιτισμικό «κεφάλαιο» των μαθητών από μεταναστευτικό περιβάλλον. Επίσης, κατά την καθημερινή πρακτική στην τάξη θα πρέπει να προωθούν πολυγλωσσικές στρατηγικές και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Επιπλέον, θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην προώθηση των πολλαπλών γραμματισμών. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να αναπτύσσουν κατάλληλα διδακτικά υλικά αλλά και να χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνολογίες. Οι τελευταίες, άλλωστε, ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όλων των μαθητών, ενώ επιτρέπουν τη διαφοροποίηση και την εξατομίκευση της διδασκαλίας.

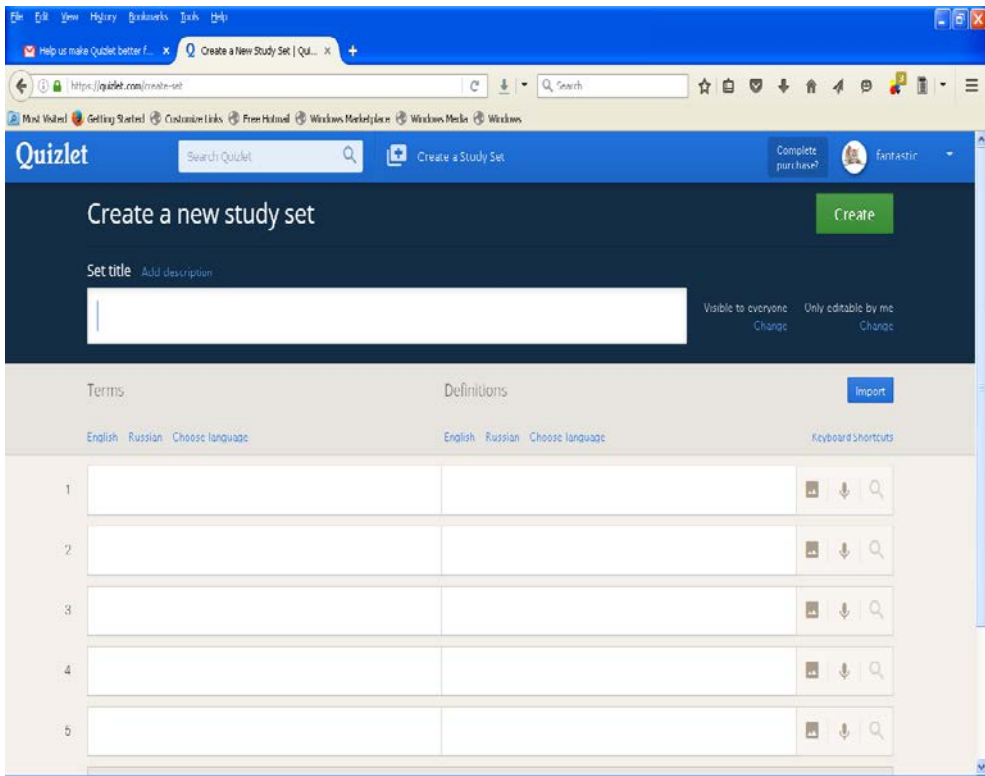
3. Quizlet - βασικές λειτουργίες για τον εκπαιδευτικό

Το Quizlet (<https://quizlet.com>) αποτελεί μια μαθησιακή πλατφόρμα που παρέχεται δωρεάν σε μαθητές και εκπαιδευτικούς. Δημιουργήθηκε από τον Andrew Sutherland το 2005, όταν αυτός ήταν ακόμη μαθητής και χρειάστηκε ένα εργαλείο που θα τον βοηθούσε να μελετήσει για ένα τεστ λεξιλογίου στα Γαλλικά. Έκτοτε, το Quizlet συνεχίζει να αναπτύσσεται. Είναι ιδανικό για μελέτη γλωσσών, κυρίως για εκμάθηση λεξιλογίου και εξάσκηση προφοράς. Διατίθεται και ως εφαρμογή για iPhone ή Android, έτσι ώστε ο μαθητής να μπορεί να μελετάει το διδακτικό υλικό από το κινητό του, οπουδήποτε. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται εν συντομία οι βασικές λειτουργίες του για εκπαιδευτικούς.

Ένας εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει μια έως οκτώ διαδραστικές τάξεις δωρεάν, για να μπορούν οι μαθητές του να μελετούν, να μοιράζονται διδακτικά υλικά και να συζητούν πάνω σε αυτά. Μπορεί, επίσης, να δημιουργεί εύκολα και γρήγορα «μαθησιακά πακέτα» (Study Sets), ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών του. Στην παρούσα εισήγηση εστιάζουμε στη δεύτερη αυτή δυνατότητα.

Αφού ο εκπαιδευτικός δημιουργήσει λογαριασμό για τη «δωρεάν έκδοση», μέσω της επιλογής «Δημιούργησε ένα νέο πακέτο μελέτης» (Create a new Study Set), μεταφέρεται αυτόματα σε μια πλατφόρμα, στην οποία του ζητείται να συμπληρώσει, σε ειδικό πλαίσιο, τον τίτλο του μαθησιακού πακέτου, ενώ, αν επιθυμεί, μπορεί να προσθέσει και κάποια περιγραφή. Επίσης, μπορεί να επιλέξει αν θέλει να είναι ορατό σε «όλους», σε «συγκεκριμένες τάξεις», σε «όσους διαθέτουν κωδικό» ή «μόνο στον ίδιο» (just me). Επιπρόσθετα, μπορεί να επιλέξει ένα από τα παραπάνω και όσον αφορά τη δυνατότητα επεξεργασίας. Οι επιλογές αυτές μπορούν να αλλάξουν αργότερα.

Κάτω από το πλαίσιο του τίτλου η πλατφόρμα εμφανίζει δύο στήλες σε μορφή πίνακα: τους «όρους» (Terms) αριστερά και τους «ορισμούς» (Definitions) δεξιά. Μια τρίτη, μικρότερη στήλη στα δεξιά αυτών εμφανίζει τις «συντομεύσεις πληκτρολογίου» (Keyboard Shortcuts), δηλαδή τρία εικονίδια για κάθε σειρά του πίνακα: εικόνα, ηχογράφηση και αυτόματη μετάφραση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να καταχωρήσει σε κάθε σειρά, στα ειδικά διαμορφωμένα πλαίσια, τους «όρους» που επιθυμεί, οι οποίοι μπορεί να είναι και προτάσεις ή σύντομες παράγραφοι, στη γλώσσα που επιθυμεί. Σημαντική διευκόλυνση αποτελεί η εμφάνιση κάτω από το πλαίσιο πληκτρολόγησης ειδικών χαρακτήρων-γραμμμάτων στη γλώσσα επιλογής, τα οποία μπορεί εύκολα να επιλέξει και να ενσωματώσει στο κείμενο. Σημειώνεται ότι μεταξύ των διαθέσιμων γλωσσών είναι η «Χημεία» ή τα «Μαθηματικά/ Σύμβολα», τα οποία παρέχουν στο χρήστη τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ειδικά μαθηματικά σύμβολα.

Εικόνα 1. Δημιουργία ενός μαθησιακού πακέτου

Κατά συνέπεια, ο «όρος» μπορεί να είναι σε μια γλώσσα, π.χ. στα αγγλικά, και ο «ορισμός», στη διπλανή στήλη, σε άλλη γλώσσα, π.χ. στα ρωσικά ή αλβανικά. Το σημαντικό είναι, εφόσον βέβαια πρόκειται για σύντομο κείμενο, ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα αυτόματης μετάφρασης από τους ορισμούς άλλων χρηστών που διαθέτει το Quizlet, με την επιλογή του αντίστοιχου εικονιδίου ή να εισάγει κείμενο από δικά του αρχεία. Επίσης, εξαιρετικά σημαντικό είναι ότι αφού αποθηκευτεί το μαθησιακό πακέτο, ενσωματώνεται σε αυτό αυτόματα αρχείο ήχου/προφορική απόδοση τόσο του «όρου» όσο και για του «ορισμού» (στις περισσότερες περιπτώσεις), που μπορεί να είναι σε διαφορετικές γλώσσες. Η προφορική μετάφραση διατίθεται σε 18 γλώσσες, από αγγλικά και ισπανικά έως αραβικά και τουρκικά! Επίσης, στην αναβαθμισμένη έκδοση (επί πληρωμή), ο εκπαιδευτικός μπορεί να ηχογραφήσει τη δική του φωνή, για να τον ακούν οι μαθητές του. Η γλώσσα του πακέτου μπορεί να αλλάξει οποτεδήποτε, πατώντας το κουμπί «αλλαγή» δίπλα στο όνομα της επιλεγμένης γλώσσας. Ο μαθητής μπορεί, έτσι, να μαθαίνει αγγλικά μέσω της μητρικής του γλώσσας αλλά να έχει τη δυνατότητα να δει και την ελληνική με-

τάφραση και, επομένως, να βελτιώσει και τις γνώσεις του στα ελληνικά. Θα πρέπει να τονιστεί ότι το Quizlet επεξεργάζεται αυτόματα και μετατρέπει τους «όρους» που εισάγει ο εκπαιδευτικός σε έξι διαφορετικές δραστηριότητες/λειτουργίες για το μαθητή, οι οποίες περιγράφονται στο επόμενο κεφάλαιο.

Το Quizlet θα μπορούσε, επίσης, να χρησιμοποιηθεί σε φροντιστηριακά μαθήματα, για παράδειγμα, σε Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) ή σε Ενισχυτικά Φροντιστηριακά Τμήματα (ΕΦΤ), με στόχο τη διδασκαλία και εμπέδωση της ελληνικής ή/και της μητρικής γλώσσας αλλοδαπών μαθητών. Σε αυτή την περίπτωση, για να μπορούν οι μαθητές να κατανοήσουν τη σημασία μιας λέξης θα πρέπει να δίνονται σαφείς, απλές και σύντομες εξηγήσεις της σημασίας. Οι μεγάλοι, περίπλοκοι και επιτηδευμένοι ορισμοί όχι μόνο προκαλούν σύγχυση, αλλά δεν μπορούν να μεταφραστούν αυτόματα από το Quizlet. Οι βασικοί τρόποι για διατύπωση των «ορισμών» (Nation, 2001:90), στην κατάλληλη κάθε φορά γλώσσα, ελληνική ή/και μητρική γλώσσα του μαθητή είναι οι ακόλουθοι:

- *Περίφραση*: ‘δειπνώ’ - ‘τρώω βραδινό φαγητό’.
- *Συνώνυμο*: ‘βαδίζω’ - ‘περπατάω’
- *Αντίθετο*: ‘παχύς’ - ‘όχι λεπτός’.
- *Ταξινομικός ορισμός*: ‘Ιούνιος’ - ‘ένας μήνας του έτους’.
- *Ορισμός με παράδειγμα*: ‘ρούχα’ - ‘το παλτό, το φόρεμα, το σακάκι, κλπ.’
- *Λειτουργικός ορισμός*: ‘μαχαίρι’ - ‘το χρησιμοποιούμε για να κόβουμε ψωμί, κλπ.’
- *Γραμματικός ορισμός*: ‘πήγα’ - ‘αόριστος του πηγαίνω’.
- *Συσχετιστικός ορισμός*: ‘πεινάω’ - ‘δεν έχω φάει’.
- *Κατηγοριακός ορισμός*: ‘η Α΄ τάξη’ - ‘μια ομάδα μαθητών’.

Θα πρέπει να προστεθεί ότι εκτός από τις δραστηριότητες που σχεδιάζει ο ίδιος, ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να αναζητήσει και να χρησιμοποιήσει και έτοιμες, που έχουν δημιουργηθεί από άλλους. Επιπλέον, το Quizlet θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για έκδοση των ανακοινώσεων του σχολείου στις γλώσσες των μαθητών (ελληνικά, αλβανικά, ρωσικά κλπ.).

Ιδιαίτερα αποτελεσματική για τη μάθηση είναι η δυνατότητα προσθήκης εικόνας που να αντιστοιχεί στον «όρο», είτε από τις εικόνες που παρέχει το Quizlet είτε από αρχείο του χρήστη (φωτογραφίες, χάρτες, διαγράμματα κλπ.), έτσι ώστε ο μαθητής να έχει και την οπτική αναπαράσταση του όρου ταυτόχρονα με τη λεκτική. Με το συνδυασμό ορισμών και εικόνων επιτυγχάνεται αυτό που ονομάζεται «διπλή κωδικοποίηση» (dual coding), δηλαδή οπτική και ταυτόχρονα γλωσσική αποθήκευση στη μνή-

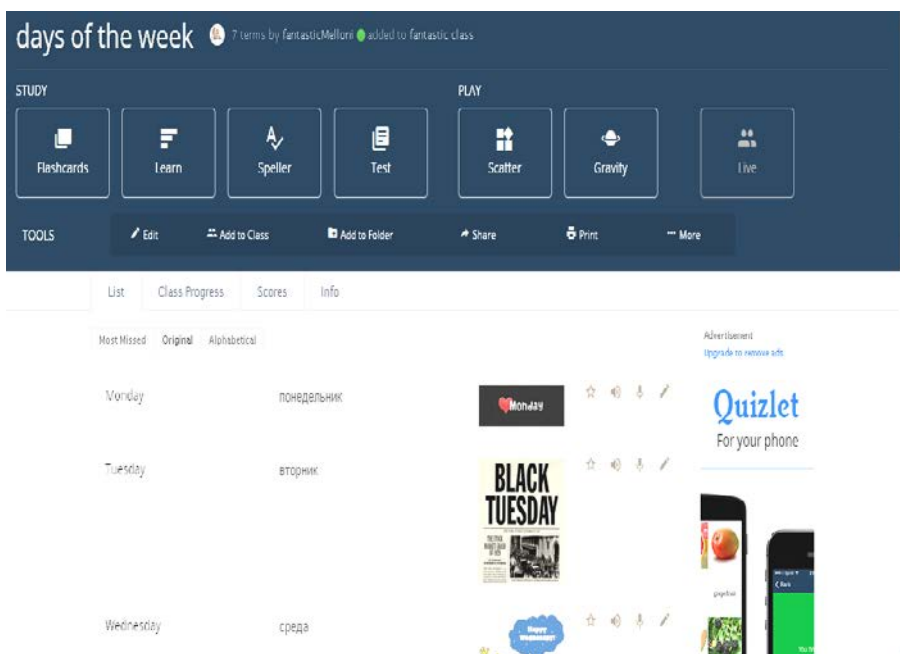
μη (Ραϊνίο, 2007). Η μαθησιακή πλατφόρμα, επομένως, διευκολύνει τη μάθηση αφενός γιατί μεταφράζει αυτόματα στη γλώσσα του μαθητή και αφετέρου γιατί παρέχει ένα πολυμεσικό περιβάλλον μάθησης. Η χρήση πολυμέσων, που αξιοποιούν κείμενο, ήχο/ηχογραφημένη ομιλία και εικόνα, διευκολύνουν και μεγιστοποιούν τη μάθηση, καθώς ενεργοποιούν περισσότερα αισθητηριακά κανάλια για την πρόσληψη της νέας γνώσης (Mayer, 2009).

4. Παραδείγματα δίγλωσσων «μαθησιακών πακέτων» - βασικές λειτουργίες για το μαθητή

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται ενδεικτικά «Study Sets» (μαθησιακά πακέτα) για το Δημοτικό Σχολείο, καθώς και οι δυνατότητες που παρέχει το Quizlet στο μαθητή για εκμάθηση, εξάσκηση και εμπέδωση ξένων γλωσσών με ταυτόχρονη επανάληψη και εμπέδωση της μητρικής του γλώσσας.

Study Set 1. Τίτλος: *Days of the week*. Σκοπός: Εκμάθηση-Εξάσκηση-Εμπέδωση Λεξιλογίου σχετικού με τις ημέρες της εβδομάδας στα αγγλικά και στα ρωσικά.

Οι μαθητές που έχουν ως μητρική γλώσσα τα ρωσικά μαθαίνουν τις ημέρες της εβδομάδας στα αγγλικά. Συγκεκριμένα, διαβάζουν και ακούν το λεκτικό κείμενο που αντιστοιχεί στην κάθε ημέρα τόσο στα αγγλικά όσο και στα ρωσικά και το συνδέουν με ένα οπτικό κείμενο (εικόνα), για καλύτερη συγκράτηση στη μνήμη. Έτσι, ενώ μαθαίνουν λέξεις σε μια ξένη γλώσσα, ανακαλούν στην μνήμη τους και λέξεις από τη μητρική τους γλώσσα. Μπορούν να διαβάσουν, να ακούσουν και να επαναλάβουν ξανά και ξανά και στις δύο γλώσσες, για να εξασκηθούν. Μπορούν, επίσης, να μάθουν ορθογραφία και προφορά, να λάβουν ανατροφοδότηση, αλλά και να μάθουν παίζοντας. Σημειώνεται ότι για κάθε μαθησιακό πακέτο διατίθενται δύο παιχνίδια. Οι αντίστοιχες λειτουργίες περιγράφονται παρακάτω.

Εικόνα 2. Study set 1- days of the week

Study Set 2. Τίτλος: *Months*. Σκοπός: Εκμάθηση-Εξάσκηση-Εμπέδωση Λεξιλογίου σχετικού με τους μήνες του έτους στα αγγλικά και αλβανικά. Οι μαθητές που έχουν ως μητρική γλώσσα τα αλβανικά μαθαίνουν τους μήνες του έτους στα αγγλικά, ενώ έχουν την ευκαιρία να τους ξαναθυμηθούν και στη μητρική τους γλώσσα. Συγκεκριμένα, για κάθε μήνα διαβάζουν το λεκτικό κείμενο και στις δύο γλώσσες και το συνδέουν με ένα οπτικό κείμενο (εικόνα), για καλύτερη συγκράτηση στη μνήμη. Αξιοποιώντας τις λειτουργίες από τη γραμμή εργαλείων που περιγράφονται παρακάτω, μπορούν να μάθουν ορθογραφία (και στις δύο γλώσσες), να (αυτο)αξιολογηθούν ή να μάθουν παίζοντας, με τη χρήση των δύο παιχνιδιών που περιλαμβάνει κάθε μαθησιακό πακέτο.

Study Set 3. Τίτλος: *Parts of the body*. Σκοπός: Εκμάθηση- Εξάσκηση-Εμπέδωση Λεξιλογίου σχετικού με συγκεκριμένη θεματική, και ειδικότερα τα μέρη του σώματος στα αγγλικά και στα αραβικά. Οι μαθητές που έχουν ως μητρική γλώσσα τα αραβικά μαθαίνουν τα μέρη του σώματος στα αγγλικά, ενώ κάνουν επανάληψη του σχετικού λεξιλογίου και στη μητρική τους γλώσσα. Για κάθε μέρος του σώματος διαβάζουν και ακούν το λεκτικό κείμενο αφενός στα αγγλικά και αφετέρου στα αραβικά και το συνδέουν με ένα οπτικό κείμενο (εικόνα), για καλύτερη συγκράτηση στη μνήμη. Μπορούν να διαβάσουν και να ακούσουν όσες φορές επιθυμούν και στις δύο γλώσσες.

σες ή να χρησιμοποιήσουν τα κουμπιά από τη γραμμή εργαλείων που περιγράφονται παρακάτω για να μάθουν ορθογραφία και προφορά, να λάβουν ανατροφοδότηση, καθώς και να μάθουν παίζοντας, αξιοποιώντας τα δύο παιχνίδια που περιλαμβάνει κάθε μαθησιακό πακέτο.

hair	شعر		☆ 🔊 📄 ✎
neck	رقبة		☆ 🔊 📄 ✎
arm	ذراع		☆ 🔊 📄 ✎
hand	يد		☆ 🔊 📄 ✎
fingers	اصابع		☆ 🔊 📄 ✎

Εικόνα 3. Study set 3- parts of the body

Study Set 4. Τίτλος: *Prepositions*. Σκοπός: Εκμάθηση-Εξάσκηση-Εμπέδωση Λεξιλογίου σχετικού με προθέσεις τόπου στα αγγλικά και ρουμανικά. Οι μαθητές που έχουν ως μητρική γλώσσα τα ρουμανικά μαθαίνουν τις προθέσεις τόπου στα αγγλικά, ενώ ταυτόχρονα τις συγκρίνουν με τις αντίστοιχες στα ρουμανικά, κάνοντας έτσι χρήσιμη επανάληψη. Για κάθε πρόθεση διαβάζουν και ακούν το λεκτικό κείμενο και στις δύο γλώσσες και το συνδέουν με ένα οπτικό κείμενο (εικόνα), έτσι ώστε να τη συγκρατήσουν καλύτερα στη μνήμη. Μπορούν να διαβάσουν και να ακούσουν όσες φορές επιθυμούν ή να χρησιμοποιήσουν τα κουμπιά από τη γραμμή εργαλείων που περιγράφονται παρακάτω για να μάθουν ορθογραφία και προφορά, να λάβουν ανατροφοδότηση, καθώς και να μάθουν παίζοντας, χρησιμοποιώντας τα δύο παιχνίδια που περιλαμβάνει κάθε μαθησιακό πακέτο.

Σε κάθε «μαθησιακό πακέτο» (Study Set) μπορούν να αξιοποιηθούν τα κουμπιά στη γραμμή εργαλείων, που αντιστοιχούν στις εξής δραστηριότητες/λειτουργίες, τις οποίες το Quizlet έχει δημιουργήσει αυτόματα:

1. «Flashcards»: ο κάθε «όρος» αναπαριστάται λεκτικά (γραπτά και προφορικά) αλλά και οπτικά (εικόνα), στη μία όψη της κάρτας στα αγγλικά και στην άλλη όψη στη γλώσσα που έχουμε επιλέξει, δηλαδή στη μητρική γλώσσα του μαθητή. Ο μαθητής μπορεί να ανακατέψει τη σειρά των καρτών και να δει τη λεκτική και την εικονική αναπαράσταση, ακούοντας ταυτόχρονα την προφορά τόσο στην αγγλική όσο και στη μητρική του γλώσσα, για εμπέδωση και καλύτερη συγκράτηση στη μνήμη.
2. «Learn»: ο μαθητής καλείται να δακτυλογραφήσει στη γλώσσα-στόχο, π.χ. αγγλικά, μέσα σε ειδικό πλαίσιο, τη λέξη, φράση, κλπ. που ακούει στη μητρική του γλώσσα, αφού τη μεταφράσει, ενώ βλέπει και την αντίστοιχη εικόνα. Παράλληλα, λαμβάνει άμεση ανατροφοδότηση με προφορικό λόγο πρώτα στη μητρική και αμέσως μετά στην ξένη γλώσσα, ενώ ταυτόχρονα βλέπει το σκορ του.
3. «Speller»: ο μαθητής πρέπει να δακτυλογραφήσει τη λέξη που του υπαγορεύεται, ενώ στα αριστερά μπορεί να βλέπει το σκορ του. Έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει γρήγορο ή αργό ρυθμό υπαγόρευσης και στις δύο γλώσσες, καθώς και να ακούσει ξανά την προφορά.
4. «Test»: από το πλαίσιο επιλογών που εμφανίζεται στα δεξιά, ο μαθητής μπορεί να επιλέξει να αρχίσει το τεστ στην ξένη γλώσσα (π.χ. αγγλικά), στη δική του γλώσσα ή και στις δύο. Επίσης, βλέπει τον τύπο των ερωτήσεων που περιλαμβάνει το τεστ. Συνήθως στο τεστ περιέχεται μια ποικιλία ερωτήσεων, διαφορετικού τύπου, όπως, για παράδειγμα, «πολλαπλής επιλογής», «αντιστοίχισης», «γραπτή απάντηση», κλπ. Ο αριθμός τους εξαρτάται από τον αριθμό των «όρων» που περιέχονται στο μαθησιακό πακέτο. Ο μαθητής μπορεί αμέσως να ελέγξει την ορθότητα ή μη των απαντήσεων.
5. «Scatter»: πρόκειται για παιχνίδι με χρονομέτρηση, κατά το οποίο ο μαθητής αντιστοιχεί σύροντας τις λέξεις, οι οποίες «εξαφανίζονται» (όταν η αντιστοίχιση είναι ορθή).
6. «Gravity»: πρόκειται για ένα ακόμη παιχνίδι, με τρεις βαθμούς δυσκολίας, για να επιλέξει ο μαθητής. Μπορεί, επίσης, να επιλέξει με ποια γλώσσα θα αρχίσει.

5. Συμπεράσματα

Τα νέα δεδομένα που δημιουργεί η ανομοιογένεια στις σχολικές τάξεις, με μαθητές που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά, εθνικά και κοινωνικά περιβάλλοντα (Day 2003), απαιτούν διαφορετικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις, μεθόδους διδασκαλίας/μάθησης αλλά και δεξιότητες εκ μέρους των εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα πρέπει να επιδεικνύουν ευελιξία στην εκάστοτε πραγματικότητα της σχολικής τάξης (Irvine & Armento, 2001: 20-23). Ωστόσο, συχνά οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ανέτοιμοι να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που δημιουργεί η πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία (Γεωργογιάννης & Μπομπαρίδου, 2007).

Η διαπιστωμένη δυσκολία των εκπαιδευτικών που διδάσκουν ξένες γλώσσες σε πολυπολιτισμικές τάξεις όσον αφορά τη διδασκαλία μαθητών, οι οποίοι δεν γνωρίζουν την ελληνική και, επομένως, αδυνατούν να επικοινωνήσουν και να προσεγγίσουν τη γνώση, οδήγησε στην αναζήτηση εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων, στις οποίες περιλήφθηκε και η χρήση των ΤΠΕ, και ειδικότερα της μαθησιακής πλατφόρμας Quizlet, ενός εργαλείου του WEB.02 που επιτρέπει την (αυτόματη) μετάφραση «όρων» στη μητρική γλώσσα του μαθητή. Στο παρόν άρθρο παρουσιάστηκαν οι βασικές λειτουργίες της πλατφόρμας, τόσο από την πλευρά του εκπαιδευτικού όσο και από την πλευρά του μαθητή.

Το Quizlet χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία στο μάθημα της αγγλικής γλώσσας για αντιμετώπιση διαφορετικών αναγκών συγκεκριμένων τάξεων. Τα παραδείγματα «μαθησιακών πακέτων» που προτείνονται για το Δημοτικό σχολείο είναι ενδεικτικά και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν εξαντλητικά. Μέσω αυτών επιχειρήθηκε απλώς να αναδειχθούν οι δυνατότητες και οι λειτουργίες της πλατφόρμας. Επειδή οι συνθήκες ετερότητας του μαθητικού πληθυσμού κάθε τάξης είναι διαφορετικές, απαιτούνται εξατομικευμένες προσεγγίσεις με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και τις ανάγκες του (Coelho, 2007).

Τα θετικά στοιχεία από την ένταξη του Quizlet στο μάθημα της ξένης γλώσσας, μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

Καλύπτεται, κατά κάποιο τρόπο, η ανάγκη για μετάφραση «όρων» στη μητρική γλώσσα του μαθητή, την οποία συνήθως ο εκπαιδευτικός δεν γνωρίζει. Η μετάφραση στη μητρική είναι η πιο γρήγορη, απλή και εύκολη μέθοδος για να κατανοήσουν οι μαθητές τη σημασία μιας λέξης.

Μαθησιακά πακέτα όπως τα παραπάνω, στα οποία το υλικό παρουσιάζεται σε δύο γλώσσες, μπορούν να οδηγήσουν στη σύγκριση γλωσσών και σε βαθύτερη κατανόηση

ση της δομής τους. Έρευνες έδειξαν ότι η διγλωσσία επηρεάζει θετικά τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών (Cummins, 1999). Η μητρική γλώσσα ενός ατόμου είναι βασική προϋπόθεση για την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας. Οι νέες γλωσσικές ικανότητες που αναπτύσσουν οι μαθητές συνδέονται με τις ήδη υπάρχουσες ικανότητές τους και αξιοποιείται η μητρική τους γλώσσα ως μέσο διδασκαλίας αλλά και ως αντικείμενο. Σε κάθε περίπτωση, το Quizlet επιτρέπει να αξιοποιείται το πολιτισμικό και γλωσσικό κεφάλαιο των μαθητών, προϋπόθεση για την ομαλή ανάπτυξη της ταυτότητας των μαθητών που ανήκουν σε γλωσσικές μειονότητες.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη πλατφόρμα καθιστά τη μάθηση πιο αποτελεσματική, αφού αξιοποιεί τις δυνατότητες των πολυμέσων: συνδυάζει δυνατότητες για χρήση ορισμών σε γραπτό και προφορικό λόγο σε δύο γλώσσες ταυτόχρονα και δυνατότητες για χρήση εικόνων που δείχνουν τη σημασία της λέξης. Τέλος, κεντρίζει το ενδιαφέρον για μάθηση και δημιουργεί θετικές στάσεις στους μαθητές για το μάθημα, τους εκπαιδευτικούς και το σχολείο γενικότερα.

Αναφορές

- Beacco, J-C., et al. (2010). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Language Policy Division. Geneva: Council of Europe.
- Cavali, M., et al. (2009). *Plurilingual and intercultural education as a project*. Language Policy Division. Council of Europe.
- Γεωργογιάννης, Π., & Μπομπαρίδου, Χ. (2007). «Η διαπολιτισμική επάρκεια και ετοιμότητα των εκπαιδευτικών: Θεωρητική και ερευνητική προσέγγιση». Στο Γκόβαρης, Χ., Θεοδωροπούλου, Ε., Κοντάκος, Α. (επιμ.). *Η παιδαγωγική πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας. Ζητήματα Θεωρίας και Πράξης της Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Ατραπός.
- Γκότοβος, Α. (2002). *Εκπαίδευση και ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Coelho, E. (2007). *Διδασκαλία και μάθηση στα πολυπολιτισμικά σχολεία* (επιμ. Ε. Τρέσσου & Σ. Μητακίδου, μτφρ. ομάδα εκπαιδευτικών). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Coste, D. (ed.) (2007). *A European reference document for language of education?* Language Policy division. Strasbourg: Council of Europe.
- Coste, D., et al. (2009). *Plurilingual and intercultural education as a right*. Language Policy Division. Strasbourg: Council of Europe.

- Cummins, J. (1999). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας* (μτφρ. Σ. Αργύρη). Αθήνα: Gutenberg.
- Δαμανάκης, Μ. (επιμ.) (2000). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Day, Ch. (2003). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της διαβίου μάθησης* (μτφρ. Α. Βακάκη). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.
- Hollins, E. (2006). *Ο πολιτισμός στη σχολική μάθηση* (μτφρ. Δ. Λάμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Irvine, J., & Armento, B. (2001). *Culturally Responsive Teaching. Lesson planning for Elementary and Middle Grades*. Boston: Mc Graw - Hill.
- Mayer, E. R. (2009). *Multimedia learning* (2nd Edition). Cambridge: C.U.P.
- Nation, I.S.P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge: C.U.P.
- Νικολάου, Γ. (2005). *Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον – Βασικές αρχές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Tiedt, P., & Tiedt, I. (2006). *Πολυπολιτισμική διδασκαλία* (μτφρ. Τ. Πλυτά). Αθήνα: Παπαζήση.
- Paivio, A. (2007). *Mind and its evolution: A dual coding theoretical approach*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Sadoski, M., & Paivio, A. (2001). *Imagery and text: A dual coding theory of reading and writing*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in Language Teaching*. Cambridge: C.U.P.

Abstract

As state school classrooms are getting increasingly multicultural, new conditions for students and teachers emerge, which require effective management. Plurilingual and intercultural education, together with differentiated and individualized instruction, can make useful contributions; however, for the effective implementation of theoretical principles into practice it is necessary to consider the ethnic and cultural background of the students. Moreover, conditions in each classroom are different. In this paper a WEB.02 tool is presented, which can be integrated in (foreign) language teaching in order to help students develop plurilingualism and intercultural communication skills, as it allows teaching basic concepts in two languages simultaneously, while taking advantage of the capabilities of the multimedia. It can, therefore, be used for the teaching and learning both of the official/national language and a foreign one, while at the same time using and further developing the student's native language.

Key words: Plurilingual and Intercultural Education, language (official/national, foreign and native), study sets, WEB.02 tool.